

Sygn. akt I CSK 804/15

POSTANOWIENIE

Dnia 15 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster

w sprawie z powództwa A. M.

przeciwko B. H.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 15 września 2016 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 26 listopada 2014 r., sygn. akt VI ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 1800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 26 listopada 2014 r. Sąd Apelacyjny w (...) uwzględniając w całości apelację powódki A. M. zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten tylko sposób, że datę początkową płatności ustawowych odsetek od zasądzonej od pozwanej na rzecz powódki z tytułu zachowku kwoty 51 515 zł określił na dzień 3 marca 2007 r. zamiast na dzień 2 października 2013 r. Sąd drugiej instancji oddalił w całości apelację pozwanej dotyczącą uwzględnienia powództwa i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu rozstrzygnięcia o dacie początkowej płatności ustawowych odsetek Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska Sądu pierwszej instancji, że roszczenie o zachówek staje się wymagalne z chwilą określenia jego wysokości przez sąd według cen z daty orzekania i dopiero od tej daty należą się ustawowe odsetki za opóźnienie. Stwierdził, że roszczenie o zachówek jest od początku długiem pieniężnym a orzeczenie o nim ma charakter deklaratoryjny. Przepisy nie określają terminu wymagalności roszczenia o zachówek, wobec czego ma do niego zastosowanie art. 455 k.c. i powinno być ono spełnione przez obowiązane niezwłocznie po wezwaniu go przez uprawnionego do zapłaty. W rozpoznawanej sprawie wezwaniem tym było doręczenie pozwanej odpisu pozwu i od tej daty należą się ustawowe odsetki.

W skardze kasacyjnej pozwanej, obejmującej uwzględnienie powództwa oraz oddalenie jej apelacji i rozstrzygnięcie o kosztach procesu, skarżąca jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołała się na przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Wskazała, że na tle art. 455 w zw. z art. 991 § 2, art. 995 § 1 i art. 481 § 1 k.c. powstało istotne zagadnienie prawne: „od jakiej daty należy ustalać termin wymagalności świadczenia o zachówek, czy odpowiedź na to pytanie jest jednakowa w każdym przypadku czy też zależy od okoliczności konkretnej sprawy, a jeśli tak, to jakie okoliczności mogą mieć wpływ na tę odpowiedź, a w szczególności czy termin wymagalności świadczenia o zachówek powinien być ustalony od daty wyroku zasądzającego

zachówek, czy od daty otrzymania przez zobowiązanego wezwania do zapłaty zachowku.

Skarżąca stwierdziła też, że na tle wykładni wskazanych przepisów doszło do rozbieżności w orzecznictwie sądów w kwestii wymagalności świadczenia o zachówek oraz daty początkowej płatności odsetek, co wymaga dokonania wykładni przez Sąd Najwyższy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Choć skarżąca powołała się na obie przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., traktując je zamiennie, co wskazuje na ich błędne rozumienie, to uzasadnienie wniosku sprowadza się do przedstawienia dwóch stanowisk prezentowanych w doktrynie i orzecznictwie w kwestii wykładni art. 455 w zw. z art. 481 § 1 i art. 991 k.c. w zakresie wymagalności roszczenia o zachówek i daty początkowej płatności odsetek od zasądzonego z tego tytułu świadczenia, co wskazuje, że w istocie podstawę wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi przesłanka przedsądu przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., a nie przesłanka określona w pkt 1 tego przepisu, która nie została uzasadniona.

Nie występują jednak w orzecznictwie Sądu Najwyższego ostatniego okresu istotne rozbieżności w wykładni wskazanych wyżej przepisów w opisaney kwestii. Przeglądu orzecznictwa w tym zakresie dokonał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 lutego 2016 r. I CSK 67/15 (nie publ.), w którym omówił również szczegółowo i wyczerpująco wszystkie istotne problemy prawne związane z wymagalnością roszczenia o zachówek i datą początkową płatności odsetek od zasądzonej z tego tytułu kwoty, wyjaśniając też wszystkie wątpliwości wskazane przez skarżącą w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i wskazując art. 455 k.c. jako podstawę prawną oceny wymagalności roszczenia o zachówek. Jest to stanowisko zdecydowanie przeważające w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w którym wskazuje się też powszechnie, że inne zasady wymagalności roszczenia i daty początkowej płatności odsetek, w tym od daty wyrokowania, mogą znaleźć zastosowanie jedynie w szczególnych okolicznościach konkretnej sprawy, jako wyjątki od zasady.

Należy zatem uznać, że obecnie nie występuje potrzeba dokonania przez Sąd Najwyższy wykładni przepisów we wskazanym przez skarżącą zakresie, co prowadzi do wniosku, iż nie wykazała ona istnienia przesłanki przedsądu, na którą się powołała, co skutkowało odmową przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., bowiem Sąd Najwyższy nie znalazł także okoliczności, które w ramach przedsądu obowiązany jest brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 w zw. z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.